

Zpráva o šetření ve věci opatření věznice v souvislosti s návykovými látkami

Pan A., nar. xxx, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Heřmanice (dále také jako „stěžovatel“) se na mě obrátil s tvrzením, že věznice přijala nezákonná opatření v souvislosti s návykovými látkami. Jako příklad uvedl návštěvy „přes přepážku“ pro všechny, kteří byli pozitivně testováni na návykové látky.

A. Shrnutí závěrů

Své šetření jsem zaměřila na to, zda přijatá bezpečnostní opatření ze strany dotčené věznice jsou zákonná a přiměřená.

Věznice Heřmanice nepochybila při stanovení bezpečnostních opatření v souvislosti s návykovými látkami; opatření jsou zákonná a přiměřená.

B. Skutková zjištění

Stěžovatel byl rozhodnutím ze dne 26. 11. 2016 kázeňsky potrestán za pozitivní výsledek testu na návykové látky (amfetamin a metamfetamin), a to kázeňským trestem – celodenní umístění do zavřeného oddělení na 3 dny nepodmíněně.¹

Dne 18. 4. 2017 byli dle stěžovatele odsouzení seznámeni s tím, že vedení věznice vydalo nařízení k tomu, že všichni odsouzení, kteří měli pozitivní test anebo se odmítli testu na návykové látky podrobit, budou až do konce svého trestu odnětí svobody mít návštěvy za přepážkou a současně jim budou odebrány veškeré přiznané výhody, konkrétně stěžovatel dále zmínil nemožnost přeřazení soudem do mírnějšího stupně.

Na ředitele dotčené věznice plk. PaedDr. Petra Kadlece jsem se obrátila s výzvou, aby mi poskytl uvedený akt, kterým byla stanovena popisovaná opatření tak, abych mohla posoudit jejich rozsah, zákonnost a přiměřenost.

V datové zprávě ze dne 16. 5. 2017 plk. PaedDr. Kadlec uvedl, že Věznice Heřmanice eviduje vzrůstající počet odsouzených pozitivně testovaných na návykové látky a odsouzených, kteří se odmítají podrobit samotnému testování. Na doporučení bezpečnostní komise proto vydal opatření k eliminaci průniku návykových látek do věznice. Opatření není paušální, týká se pouze odsouzených, kteří závažným způsobem porušili ustanovení § 28 odst. 1 a 3, písm. b) zákona č. 169/1999 sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. Vzhledem k závažnosti situace byla uvedená opatření aplikována na všechny odsouzené, kteří v průběhu výkonu trestu ve Věznici Heřmanice užívali zakázané látky nebo se odmítli podrobit testování. Návštěvy „přes přepážku“ jsou toliko jedním z opatření a není pravdou, že by bylo realizováno po celou dobu výkonu trestu odnětí svobody.

¹ Ustanovení § 46 odst. 3 písm. g) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Dokument shrnující stanovená opatření datovaný 21. 4. 2017 a podepsaný ředitelem věznice mám rovněž k dispozici. Jedná se o poučení odsouzených, jak bude věznice postupovat v případě prokázaného pozitivního testu na návykové látky či odmítnutí podrobit se testu. Podmínkou aplikace těchto opatření je pravomocné rozhodnutí o uložení kázeňského trestu. Celý soubor opatření zahrnuje zákaz nadstandardních (jinými slovy nenárokových) výhod v průběhu výkonu trestu. Například nemožnost návštěvy bez zrakové a sluchové kontroly, realizace návštěv „přes přepážku“, uložení nepodmíněného kázeňského trestu, přeřazení do nižší skupiny vnitřní diferenciací, nepovolení aktivity programu zacházení, která by nebyla pod dohledem zaměstnance věznice, uvedení informace o závažném porušení kázně do všech hodnocení zpracovávaných věznicí, průběžné cílené testování na návykové látky apod.

Přímo v témže poučení je uvedeno, že zrušení nebo zmírnění realizovaných opatření je v kompetenci ředitele věznice, který o nich rozhoduje na základě návrhu vychovatele a vedoucího oddělení výkonu trestu, po individuální posouzení a zvážení vnitřních a vnějších rizik konkrétního odsouzeného, a to zpravidla nejdříve po třech kladně vyhodnocených programech zacházení.²

Pro posouzení přiměřenosti opatření jsem si u ředitele věznice vyžádala doplňující informace, konkrétně meziroční přehled výskytu pozitivně testovaných odsouzených a těch, kteří se odmítají podrobit testování.

Datovou zprávou ze dne 3. 10. 2017 mě ředitel věznice informoval o tom, že za rok 2016 byla prokázána pozitivita na návykové látky ve 29 případech, v dalších 17 případech odsouzení testování odmítli podstoupit. Za prvních osm měsíců roku 2017³ byla prokázána pozitivita na návykové látky ve 33 případech a v dalších 18 případech odsouzení testování odmítli podstoupit. Z měsíčního přehledu vyplývá, že zejména v měsících březen a duben 2017 (což časově koresponduje s vydáním uvedených opatření – 21. 4. 2017) byl výrazně zvýšen počet pozitivně testovaných odsouzených.

C. Právní hodnocení

Předně nemám nic proti tomu, pokud věznice v rámci stanovených opatření shodně posuzuje případy pozitivně testovaných odsouzených jako ty, kdy odsouzení odmítnou test na návykové látky podstoupit. Ostatně podrobit se testování na návykové látky je jednou ze základních povinností odsouzeného⁴ a je veřejným zájmem usilovat o to, aby vězněné osoby ve střeženém prostředí věznice nebyly v kontaktu s návykovými látkami.

Mezi vyjmenovanými opatřeními není jediné, které by omezilo právo odsouzeného stanovené zákonem.⁵ Současně je aplikace uvedených opatření na konkrétního

2 Věznice Heřmanice je od 1. 10. 2017 profilována jako věznice s ostrahou se středním a vysokým stupněm zabezpečení. Hodnotící období pro plnění programu zacházení je tak stanoveno na 3 měsíce dle § 38 vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

3 Od 1. 1. 2017 do 31. 8. 2017.

4 Ustanovení § 28 odst. 2 písm. g) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

5 Například právo na návštěvu dle § 19 odst. 3 zákona o výkonu trestu.

odsouzeného podmíněna pravomocným uložením kázeňského trestu. Kázeňský přestupek tak dle § 47 zákona o výkonu trestu musí být náležitě prokázán a odůvodněn.⁶

Některá z opatření jsou dokonce povinností věznic v případě závažného porušení právních předpisů ze strany odsouzených. Kupříkladu fakt, že informace o kázeňském přestupku bude uvedena v hodnoceních zpracovávaných věznicí například pro potřeby soudu v řízeních o podmíněném propuštění.

Stěžovatelem konkrétně zmiňovaná návštěva tzv. „přes přepážku“ má rovněž oporu v zákoně. Podle zákona o výkonu trestu⁷ náleží pravomoc rozhodnout o tom, že z bezpečnostních důvodů se návštěva uskuteční v místnosti, kde je návštěvník od odsouzeného oddělen přepážkou, řediteli věznic. Prokázané zneužití návykové látky či odmítnutí se podrobit testu na návykové látky považují za odůvodněné pro aplikaci tohoto ustanovení.⁸

Uvedená opatření proto považují za zákonná.

Evropská vězeňská pravidla⁹ stanoví v čl. 3, že omezení ukládaná osobám zbaveným svobody budou v nezbytně minimálním rozsahu a úměrná legitimnímu účelu, pro který byla uložena.

Vydání opatření časově koresponduje se zvýšením počtu pozitivních testů, sleduje legitimní cíl (potlačení užívání návykových látek) a opatření jsou k tomuto cíli vhodná. Opatření nejsou ani plošná (aplikovaná na všechny vězněné osoby¹⁰), ani časově neomezená (formální akt, kterým byla opatření vydána, sám počítá s tím, že budou v závislosti na individuálním posouzení každého odsouzeného přehodnocována – rušena anebo zmírněna).

Byť považují stanovená opatření za přísná, považují je s ohledem na uvedený nárůst pozitivně testovaných odsouzených ve věznicích za přiměřená.

Mohu stěží vyčítat věznicím, že opatřeními usiluje o to, aby vězněné osoby neužívaly návykové látky za předpokladu, že jsou tato opatření zákonná a přiměřená. V tomto případě se ohledem na shora uvedené domnívám, že mantinely zákonnosti a přiměřenosti překročeny nebyly.

6 „Kázeňský trest lze uložit, jen jsou-li náležitě objasněny okolnosti kázeňského přestupku a prokázána vina odsouzeného. Před uložením kázeňského trestu musí být odsouzenému umožněno, aby se vyjádřil ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu, a důkazům o nich. Může uvádět okolnosti, které jeho vinu vyvracejí nebo zmírňují a na podporu svých tvrzení navrhnout provedení dalších důkazů sloužících k jeho obhajobě.“

7 Ustanovení § 19 odst. 6 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

8 Ostatně opakovaně prokázané užití návykových látek odsouzeným je orgány činnými v trestním řízení považováno za trestný čin maření výkonu trestu podle § 337 odst. 1 písm. g) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

9 Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy Rec (2006) 2.

10 Od počátku roku 2017 do 31. 8. 2017 bylo těmito opatřeními dotčeno nově celkem 51 odsouzených. Ke konci roku 2017 bylo ve Věznici Heřmanice dle statistiky na www.vscr.cz umístěno 874 vězněných osob. Uvedená opatření tedy byla aplikována nově toliko na 5,8 % vězeňské populace dotčené věznic.

Za nepřiměřené bych však považovala, pokud by uvedená opatření byla v platnosti navzdory eliminaci případů pozitivně testovaných vězněných osob či osob odmítajících se testování podrobit.

D. Informace o dalším postupu

S ohledem na uvedené jsem se rozhodla své šetření ukončit podle § 17 zákona o veřejném ochránci práv, tedy bez shledání pochybení na straně věznice.

Zprávu zasílám řediteli Věznice Heřmanice plk. PaedDr. Kadlecovi a rovněž stěžovateli.

Brno 23. ledna 2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv